

VESTNIK

NOTICIERO

1968/IV

XIX

VESTNIK je glasilo slovenskih svobodnjakov, vključenih v ZDSPB. Izdaja ga konzorcij. Predsednik Edi Škulj, Ramón Falcón 4158, Suc. 7, Buenos Aires. Ureja uredniški odbor: Miha Benedičič, Pavle Rant, Anton Skubic, Rudolf Smersu. — Upravnik: Janez Kralj, Ramón Falcón 4158, Sucursal 7, Bs. Aires.

VESTNIK (Noticiero) es el informativo de los combatientes anticomunistas eslovenos. Editor y redactor responsable: Eduardo Škulj, Ramón Falcón 4158, Sucursal 7, Buenos Aires.

VESTNIK (Noticiero) is the voice of slovenian anticommunist veterans.
Ovitek: arh. Jure Vombergar.

Naročnina: Argentina 500 pesov, Južna Amerika: enakovrednost v dolarjih, ZDA, Kanada: 3.50 dolarja, Evropa: enakovrednost ameriško-kanadske naročnine. — Za letalsko dostavljanje doplačati 3.50 dolarje.

Imprenta: Talleres Gráficos Vilko, Estados Unidos 425, Bs. Aires (33-7213).

Registro Nacional de la Propiedad Intelectual No. 970.247.

VESTNIK-NOTICIERO

1968/IV — 20/8/68

Director: Eduardo Škulj, Ramón L. Falcón 4158, Buenos Aires (7)

Registro Nacional de la Propiedad Intelectual No. 970.247 — 27-6-1968

Eslovenia entre dos fuegos

Los comunistas llegaron al poder en Eslovenia debido a un enorme engaño bien planeado, y aún mejor ejecutado, durante la segunda guerra mundial. Han logrado presentar la revolución, el aniquilamiento de los eslovenos democráticos, como una lucha contra las fuerzas de ocupación nazis y fascistas. De manera similar han procedido en otras partes de Yugoslavia.

La revolución comunista en Eslovenia tiene algunas semejanzas aparentes con el castrismo en Cuba. Sin embargo existe una diferencia fundamental: Castro realmente combatió contra la dictadura de Batista y comunistizó su país recién después de la victoria, una vez consolidado en el poder. Para los comunistas de Tito, la lucha contra los opresores extranjeros sólo era un camuflaje para encubrir la revolución.

Algunos antecedentes para una mejor comprensión:

Eslovenia tenía, antes de la segunda guerra mundial, una estructura social y cultural bastante particular. La vida económica se caracterizaba por una cantidad muy elevada de cooperativas, más de 1.600, para una población de 1.200.000 habitantes aproximadamente, (cooperativas de crédito, agrarias, ganaderas, de artesanos, etc.). Estas eran la defensa del campesino, del artesano y del obrero, contra los usureros, y fue importantísima su contribución al progreso económico.

La legislación social figuraba entre las más modernas de Europa de entonces, y se traducían en práctica a través de las diversas Cámaras obreras, de los artesanos, de los campesinos, la de Comercio y de la industria, además del Instituto de Seguros Sociales.

Eslovenia no conocía el analfabetismo y más aún, cada pueblo tenía su biblioteca pública. Se imprimían 245 diarios y otras publicaciones periódicas antes de la segunda guerra mundial.

En la vida política predominaba la influencia de la Democracia Cri-

stiana, a la que seguía en importancia el Partido Liberal y el Partido Socialista, además de otros partidos de escasa importancia. El Partido Comunista sólo abarcaba una ínfima minoría.

Eslovenia, que abarca la parte noroeste de Yugoslavia, se encuentra en el punto de contacto de los intereses económicos, políticos y militares, del Este y del Oeste. Esta rodeada por dos gigantes: el germano, que considera a Eslovenia como territorio propio, y a los eslovenos como una barrera para su expansión hacia el Adriático, y el italiano con pretensiones sobre Trieste (Trst) y sus regiones adyacentes, típicamente eslovenas, pretensiones que suelen ser ampliadas de acuerdo a las circunstancias internacionales. En la historia, el trato concedido a los eslovenos por parte de ambas potencias citadas, fue todo menos bien intencionado y amistoso.

Durante muchos siglos, los eslovenos en el Imperio Austro-Húngaro vivían condenados a extinguirse como nación y sólo han podido mantenerse gracias a su increíble vitalidad; a pesar de la opresión han desarrollado su sentir nacional. El fascismo italiano dejó tristes recuerdos en la parte occidental de Eslovenia (Primorje) que tenía ocupada. Las persecuciones han provocado una emigración que encaminó sólo a la Argentina a unos 20.000 personas.

En los años 1939—1941, hasta la invasión alemana a Yugoslavia, los comunistas trataban por todos los medios de romper la unidad del ejército y disminuir su fuerza combativa. Su propaganda alegaba, que no se debería luchar por Yugoslavia, ya que eso favorecería los fines imperialistas angloamericanos. En abril de 1941, al producirse el ataque alemán a Yugoslavia, el pacto Ribbentrop—Molotov aún estaba en vigencia. Hitler y Stalin eran aliados, siendo así los comunistas de Yugoslavia aliados de los invasores. Después de la victoria alemana, Eslovenia fue dividida y ocupada. La parte mayor correspondió a los alemanes, quedando la parte más pequeña con la Capital Ljubljana, para los italianos; una pequeña región en el noroeste fue anexada a Hungría.

Desde los primeros días de la ocupación, los alemanes se dedicaron al aniquilamiento progresivo de todo lo esloveno. Comenzaron los arrestos, las deportaciones en masa, confinamiento en los campos de concentración, fusilamientos, y la germanización sistemática de la población. No molestaba esto a los comunistas, ya que los alemanes perseguían a aquellos que a la vez eran sus adversarios: sacerdotes, intelectuales, maestros y campesinos que gozaban de respeto. En aquellos días no se dedicaban a preparar ningún movimiento de liberación. Su silencio aprobaba las actitudes alemanas.

Sin embargo, en Servia, Draza Mihajlovic ya había comenzado su lucha contra la ocupación nazi, y en Eslovenia comenzaba el movimiento de resistencia de los eslovenos democráticos. (continuará)

Ob 25. obletnici Turjaka in Grčaric

Karel Mauser

Tako čudovito živo mi je še pred očmi nedelja 19. septembra 1943. Ura je šla proti eni popoldne. Del turjaškega gradu, ki je gledal proti vhodnim vratom, je gorel, dim se je dvigal na vse kraje in v zgodnje jesensko popoldne so izzveneli zadnji streli. Na kapelici, takoj zraven grajskih vrat, je visela bela krpa. Ne vem, kdo jo je obesil, pomenila je padec turjaškega gradu, ki se je držal ves teden.

Ko obnavljam v duhu spomine, še vidim Kadunca Franceta, ki so ga na nosilih prinesli v vogelni stolp, in zadnjega vaškega stražarja, ki je z gornjega nadstropja prišel še s puško na rami, ker ni vedel, da se je grad predal. Partizanka ga je brez poziva ustrelila od vrat, kjer je stala. Bil je Primčev Jože iz Zdenske vasi.

Daleč od Turjaka, v Grčaricah, je bila že nekaj dni v razvalinah četniška postojanka. Italijanski topničarji so opravili isto delo, kakor so ga opravili pri obleganju Turjaka.

V teh petindvajsetih letih se je marsikaj zapisalo o Turjaku in o Grčaricah, zapisalo od obeh strani. Jasno, da so partizanska poročila molčala o pokolju ranjencev po predaji, prav tako molčala o postrelitvi ujetnikov v

Vsi slovenski protikomunistični borci se v globoki hvaležnosti
klanjamo spominu ustanovitelja Slovenskega Domobranstva

generala LEONA RUPNIKA

ob triindvajseti obletnici njegove smrti.

Velikih Laščah. Vsako leto so bile doma velike proslave, ki so skrbno krivile resnico, posebno prva leta.

Marsikaj se je spremenilo po petindvajsetih letih. Pred seboj imam zadnjo sliko turjaškega gradu. Ni se veliko spremenil od septemberske nedelje leta 1943. Malo popravljen je še vedno videti v razpadanju. „Zgradil ga je slovenski tlačan, podrl ga je slovenski partizan,“ so rjule tolpe pred petindvajsetimi leti. In je ostal podrt, zakaj na tem gradu je od nedelje 19. septembra 1943 ostal duh vseh tistih, ki jim komunistična ideologija ni mogla pristriči kril. Ta duh je ostal med zidovi pa tudi bridko obležal v duši komandanta Duleta in vseh tistih, ki so dali povelje za umor ranjencev, povelje za umor dr. Kožuha, zdravnika, ki je obvezoval ranjene vaške stražarje in ujete ranjene partizane, povelje za umor Zalokarja, ki so mu še v Velikih Laščah govorili, da bo šel domov in so njegovi ženi celo pustili, da mu je prinesla kruh.

Spomnim se razgovora z duhovnikom dr. Mikužem v gornji sobi kočevskega gradu. V italijanski uniformi, s križcem na rokavu in s pištolo ob strani je skušal govoriti nam jetnikom, pa so se mu besede zveržile in je čudno tiho nazadnje obsedel na stolu. Skušal je uiti duhu, pa mu ni mogel. Bil je manjši kot ujetniki.

Prav zavaljo te strašne zavesti so tedaj padale žrtve. Grčarski četniki, zaprti v prvih celicah pred nami, so peli vsak večer. Niso jim mogli blizu in so jih kot ujetnike brez sodbe pobili.

Psovanje na dvorišču, ko so se norčevali, da nam Mati božja ne bo pomagala — kako daleč je celo to. Prihod dr. Vita Kraigherja in partizanskih veličin, kako tragično so izvenele njih pridige! Stali so pred ujetniki kot glasniki novega reda. Po petindvajsetih letih je prišel na tla in se podrl celo v tistih, ki so ga hvalili. Ostalo je le še pehanje za dobrimi službami in beg pred spomini.

Nekaj strašnega je, boriti se proti duhu, v katerega ne veruješ, pa živi. Nekaj strašnega je, gledati v medalje, ki se jih drži kri in rjavé po predalih in jih ne upaš več pogledati.

Prepričan sem, da gospod švara, nekdanji komandant Dule, če še živi, gleda nazaj in si želi, da bi tistega ne bilo. Ko je pred petindvajsetimi leti stal pod gorečim turjaškim gradom in poslušal hvalo, ki so jo rjule parti-

zanske množice italijanskemu tenenteju, ki je dolge dneve lučal granate na grad, je imel občutek zmagovalca. Kaj mu je od tistega ostalo? Si danes še upa na grad in pogledati v prostor pri kašči, kjer so ležali umorjeni vaški stražarji, ki so jih ranjene privlekli iz ambulate? Se še spomni, kako so tolpe razlivale vodo, ki so nam jo ljudje v škafih prinesli k cesti pri Rašici? Se še spomni rajanja partizanov in partizank tam na travniku, ko smo z žico zvezani sedeli v travi in je italijanski tenente sedel na svojem tanku in se smehljal?

Petindvajset let je za duha kratka doba; za laž, za divjo propagando, ki so jo gnali, pa predolga, da bi mogla še živeti.

Mislim, da je pri vseh obletnicah glaven duh. Iz njega raste vera, iz njega raste zaupanje, ki ne upada ob porazu, iz njega raste pogum, smisel za žrtve. In samo duh ostane ob koncu koncev. V njem smo najlepše in najmočnejše zvezani s tistimi, ki jih v telesu ni več z nami, pa so med nami, pri vseh, ki v duha še vedno verujejo.

Petindvajsetletnica Turjaka in Grčaric zato za nas ne more biti žalosten spomin. Zgodovina bo verjetno pisala o vojaški nespameti in imela prav, pisala o vojaških napakah in verjetno tudi imela prav. Toda ob vsem bo iz spomina na Grčarice in Turjak sijala tista vedrina, ki vedno sije iz duha in v katerem življenje dobiva svojo najvišjo in najglobljo ceno.

KAJ NAS DRUŽI?

Vse brez razlike nas druži to, da smo Slovenci.

Druži nas slovenska narodna zavest.

Druži nas ljubezen do slovenskih izročil

Druži nas ponos na junake, ki so dali svoja življenja za slovensko svobodo.

Zato bomo vsi kot en moč sodelovali pri letošnjih veseljih in žalostnih obletnicah in proslavah:

pri spominskih proslavah žrtev na Turjaku in Grčaricah

pri slovenskem narodnem prazniku — 29. oktobru

pri dnevu slovenske zastave

pri proslavi 50 letnice ustanovitve prve slovenske vlade

Ob 25-letnici ustanovitve domobranstva

Po padcu Turjaka so se vaški stražarji zbrali v Ljubljani, kjer se je v času od 13. do 24. novembra 1943 snovalo in ustanovilo slovensko domobranstvo. Ti vaški stražarji so bili prvi domobranci.

Ni danes naš namen, da popišemo ustanovitev domobranstva niti da orišemo delovanje domobranske vojske. Želimo samo na kratko omeniti odmev ustanovitve domobranstva pri Angležih. O tem je več sestavkov napisal dr. Miha Krek, ki je edini od slovenskih političnih predstavnikov v Londonu ves čas sovražne okupacije čutil z našo borbo zoper komuniste in skušal vzbuditi pri zahodnih silah, zlasti pri Angležih, razumevanje zanjo. Kako težko je bilo to, je razvidno iz dr. Krekovega članka "Črni spomini". V naslednjem želimo posneti iz omenjenega članka nekaj značilnih odstavkov:

„Po strašnih izdajstvih in verolomstvih slovenskih partizanov v jeseni 1943 je prišla tragedija pri Turjaku in potem kreacija domobranstva. Okoli Božiča 1943 so prispele v London te strašne vesti. Vsaka naslednja hujša od prejšnje. Človek ni vedel, ali naj bi bolj žaloval nad težkimi žrtvami, ki so padale po Sloveniji, ali bi se bolj bal posledic, ki jih je z ozirom na takratno mišljenje moralo roditi domobranstvo.“

„Nič ali zelo malo je zaleglo naše slikanje dogodkov, ki so izzvali domobranstvo. Redkokak najboljši prijatelj je upošteval komunistične morije po Sloveniji, komunistično sojenje in ubijanje, verolomstva in izdajstva, ki so jih bili komunisti zagrešili brez števila. Uradno enostavno niso hoteli o sili in potrebi domobranstva radi komunističnega divjanja nič slišati. Toliko bolj osorno pa so nam očitali, da 'smo šli Slovenci z domobranstvom na Hitlerjevo stran'.“

„Ko je v začetku leta 1944 prišlo pod pritiskom Anglije še do vlade Šubašić-Tito in so titovski zastopniki v njej blazno-strastno pa z uradno avtoriteto potrdili vse klevete proti domobranstvu, je izgubila protikomunistična slovenska emigracija vse opore, vsa sredstva, ki so takrat mogla kaj veljati. Bil je namreč čas prosovjetskega delirija, čas titovske vojne slave na zapadu, čas skrajne diplomatske ofenzive Molotova.“

„Čutil sem na vsakem koraku, da zavezniki očitajo domobranstvo. Le redko kdo je hotel poslušati, da ti vojaki niso nemški, da ne pomagajo Nemcem, da branijo domove pred komunisti, da imajo poseben slovenski status. Vedno bolj sem imel vtis, da teh reči zavezniški ljudje niso hoteli slišati, niti o njih misliti.“

„Ko sem prišel v Italijo, sem videl, da so operativni oficirji vedeli vso resnico o komunističnih barbarstvih na jugoslovanskih tleh, in da so poznali, nekateri vsaj, domobrance kot dobre, prijateljske ljudi.“

„Toda Molotov je zmagoval. Churchill je pristal na zahtevo, da zavezniška ofenziva na Balkanu odpada. Tito je ukazoval v štabu za Sredozemlje, katera jugoslovanska mesta naj bodo bombardirana. Postal je zavezniški komandant. Kopt tak je mogel zahtevati svoje nasprotnike, ki so bežali pred njim. Poraz zapadnih demokracij je bil popoln.“ (Zbornik 1951, str. 47, 48).

Dr. Krek je o domobrancih pisal tudi v članku „Aprila in maja 1945 v Rimu“. Tudi iz tega članka bomo povzeli nekaj najbolj značilnih odstavkov, ki govorijo o domobrancih:

„V aprilu 1945 sva skupno dr. Živko Topalović in jaz nekako uradno posredovala in prosila za bodoče begunce iz Jugoslavije pri zveznem oficirju maršala Alexandra v Rimu, Colonelu De Salis. Obširno sva popisala, kako ljudje beže iz vzhodnih delov Jugoslavije pred Titovimi bandami in kako ljudje bodo še bežali, ko Tito zasede zapadne dele države in Slovenije. Popisala sva takozvane oborožene formacije, četnike in slovenske domobrance. Poudarjala sva, da so se ti borili samo proti komunistom doma, da se v ničemer niso pregrešili proti zaveznikom, da pa jih zato komunisti strašno sovražijo in bodo pomorili vse, ki jih dobe v roke.“

„Colonel De Salis je vse beležil, kar sva povedala. Prečital je najini izjavi, kakor jih je napisal. Vem, da je poslal predstavko isti dan Glavnemu stanu maršala Alexandra.“

„Odgovora, uradnega, na vse te intervencije, nikoli nismo dobili.“

„Šele, ko sem protestiral pri maršalu Alexandru proti izročanju domobrancev — torej potem, ko se je nesreča zgodila — sem dobil odgovor, ki ga hranim in v katerem maršal Alexander pravi, da so domobranci bili izročeni, ker so „nosili orožje proti zavezniški vojski maršala Tita“.

„Takoj nato se je maršal Alexander sam odpeljal na lice mesta na Koroško, kjer je potem ustavil nadaljno izročanje.“ (Zbornik 1951, str. 49).

Še eno izjavo dr. Kreka želimo zapisati, izjavo, ki jo je podal na spominski proslavi v Clevelandu dne 4. junija 1950. Tedaj je dr. Krek med drugim podal naslednjo sodbo o domobrancih:

„Slovenski domobranci niso bili nikaka vojska takega političnega režima. Oni niso služili nikakim posebnim političnim sistemom in ciljem. Slovensko domobranstvo je nastalo le iz kričeče potrebe, da je bilo treba čuvati in braniti slovenske vasi in hiše, slovenske družine in posestva pred roparskimi bandami, ki so od vsega početka hotele uničiti našo svobodo in vsiliti tiranijo komunistične vlade. Slovensko domobranstvo je bila izključno le protikomunistična in protirevolucionarna vojska.“

„Slovenski domobranci so bili goreči borci za zmago zapadnih demokracij. Ne samo, da ni nobena domobrantska puška ustrelila na zapadne za-

veznike, domobranci so reševali vojake zapadnih zavezniških armad, ščitili njih življenja bolj kot svoja in v najtežjih okoliščinah sredi sovražnega tabora neprenehoma delali za zmago zapadnih zveznikov, Anglije in Amerike.“

Slovenski domobranci so bili odlični borci in nikdar bi slovenska domovina ne bila v krempeljih komunizma, če bi slovenska narodna stvar ne bila neusmiljeno izdana in prodana.“

„Vse, kar je storil povprečen slovenski fant v domobranski vojski, je storil le, ker je goreče ljubil svojo domovino in svoj narod. Vsako uradno in neuradno očitiranje, da je bilo domobranstvo neka pripraga tega ali onega okupacijskega režima, je laž in kleveta.“

„Slovenski domobranci niso živi hoteli dopustiti, da bi nad slovensko domovino zavladata komunistična revolucija. To je bil ves njihov greh in samo zato so morali umreti.“ (Zbornik 1951, str. 59).

S. Bc.

MOLITEV VOJAŠKEGA POVELJNIKA

Veliki poljski pisatelj Štefan Żeromski (1864—1925) je v svojem najbolj znanem romanu „Prah in pepel“ popisal dogodke ob zadnji delitvi Poljske konec 18. in v začetku 19. stoletja. V tem romanu opiše tudi slavnega poljskega generala Sokolnickega, ki je pred bitko pri Rašinu, zmolil naslednjo molitev:

„Kdaj neki prideš, dan moje moči, začetek moje posmrtné slave? Toda, o moj Bog, ponižaj mi srce...“

Daj mi ta dan povelje, začeto v modrosti, da z njegovim okopom varujem brate. Daj mi svet v najhujšem trenutku. Daj mi pogum zadnje ure, ko poplah razganja vojake kakor trumo otrok.

Odvрни od mene smrt... Usmili se, Gospod.

Ki si me izpeljal izpred Offenbacha in Bergena, izpod toče krogelj pri Hohenlindenu, izpred topovskih žrel pri Salzburgu, izmed bajonetov ob Innu, ob Aachu, ki si me rešil pri Stolpi, pri Hayburzu, v bitki pri Friedlandu...

Ti, ki si me krepil na prehodu čez Alpe, ko sem bil edini neomajni poveljnik, ko so odšli vsi razen Fišerja, ko je tisoč zvestih vojakov šlo brez čevljev, dva tisoč na pol bosih, polovica legije ni imela srajc, a dva tisoč jih je bilo brez obleke.

Dal si mi milost, da se bojujem na teh ogonih...

Obvaruj mojo roko, podpri moje srce.

Toda, o Vsemogočni, ako je Tvoja volja...

Daj mi smrt Žulkjevskega...

Ko vidiš dušo mojo v tej minuti prav do dna..."

Privilegirana demokracija med komunisti

Jože Melaher

Pred komunističnim sestankom v Budimpešti je romunsko komunistično glasilo „Scantea“, objavilo načelni članek o odnosih med komunističnimi partijami. Članek je značilen za proučevanje odnosov med komunističnimi partijami v posameznih državah. Komunistična enotnost se razbija ob nacionalnih interesih in marksistične dogme o odmiranju države so se preokrenile v nasprotno skrajnost: komunistične partije branijo svojo neodvisnost z nacionalističnimi tendencami. Pri tem so komunistične partije prišle še bolj navzkriž s pojmovanjem in razlaganjem demokracije, kadar „ljudsko demokracijo“ izkoriščajo za svoje diktatorske oblasti, ali kadar za sebe komunistični diktatorji zahtevajo demokratično svobodo in enakopravnost v medsebojnih odnosih komunističnih partij. Večkrat beremo, da komunisti drugače pojmujejo demokracijo kot zapadni svet, naslednji odlomki iz načelnega članka romunskega komunističnega glasila dokazujejo, da tudi komunisti dobro vedo, kaj je prava demokracija, znajo pa jo imenitno potvarjati za varanje ljudstva, ker vsaka prava demokracija povsod odpihne komuniste v brezpomembno manjšino.

Odlomki iz komunističnega načelnega članka:

„...samo določena komunistična partija more dobro poznati objektivno resničnost in potrebe družbenega razvoja svoje države in zato lahko samo ona določa politično linijo ob popolnem poznanju položaja. Določanje strategije in taktike, poti, oblik in metod dejavnosti pomeni suveren prerogativ, neodtujljivo pravico sleherne komunistične partije.“

„Ni treba misliti, da bi bil duh enotnosti oškodovan z dejstvom, da nekatere partije izrekajo različna mnenja o reševanju nekaterih problemov ali o izvajanju kake akcije. Pomembno je to, da se o različnih mnenjih razpravlja v duhu bratstva, da se mnenja mirno in načelno razčlenjujejo, da se poudari tisto, kar je v ocenah skupnega in da se dopusti, da življenje samo ali pa poznejše razprave razjasnijo sporna stališča.“

„Iz načela enakopravnosti partij izvira načelno pa tudi praktično priznanje resnice, da v družini komunističnih partij ne more biti „nadrejenih“ in „podrejenih“ partij, ker prav nobena partija ne more pretendirati na posebno mesto in privilegirani položaj. Iz tega prav tako izvira resnica, da je načelo demokratičnega centralizma veljavno samo na notranjem partijskem področju (!). V mednarodnem planu, v odnosih med partijami, v okviru komunističnega gibanja, tega načela ni mogoče uporabljati, ker so vse komunistične partije enakopravne, neodvisne, predstavljajo delavski razred in ljudstvo svoje države. Zato v odnosih med marksistično-leninističnimi partijami ne more biti podrejanja manjšine večini, nikakršna večina ne more vsiljevati odločitev drugi partij... V okviru izmenjave mnenj se lahko uveljavijo različna stališča glede ocene nekaterih družbenih pojavov, glede poti, ki peljejo k urejanju nekaterih problemov. Nobena tuja organizacija ne more biti usposobljena za to, da bi ocenjevala politiko neke stranke, ne more obsojati politiko druge partije.“

Čas in razmere so torej nekatere voditeje komunističnih partij vsaj toliko spametovale, da spoznavaajo, da z diktaturo ni mogoče uspešno urejati vseh družbenih pojavov. Ker komunistični voditelji zahtevajo demokratično svobodščino samo v medsebojnih odnosih v internacionalno povezanih komunističnih partijah, branijo s tem dejansko le svojo državno neodvisnost in istočasno svoj privilegirani položaj vodstva državnih oblasti. Ljudstvo pa čaka, kdaj bodo komunisti narodu zaupali „ljudsko oblast“.

Soudeležba – nov družbeni red

Viktor Češnovar

VESTI IZ FRANCIJE

Po velikih in težkih dijaških in delavskih nemirih v Franciji je De Gaulle slovesno oznanil, da se bo v Franciji temeljito izpremenil dosedanji gospodarski in socialni red s pomočjo soudeležbe („participation“). V koliko se bo 78 let staremu generalu De Gaulu to posrečilo in v koliko bo ta izprememba res temeljita, to bo pokazala prihodnost. Značilno je že to, da je De Gaulle spoznal, da niso nemiri samo sad hujškanja poklicnih in plačanih revolucionarjev, ampak da imajo tudi globlje korenine. Spoznal je, da npr. delavski zaslužek ni v pravem sorazmerju z vrednostjo delavčeve produkcije, da pobere veliko večino dobička tisti, ki je pri produkciji kaj malo udeležen, da je kapital neprimerno bolj plačan kot človeško delo. Zato je razglasil, da bo vlada izdala nove zakone, po katerih bo delavstvo udeleženo na upravi in dobičku podjetij.

Kako se bo v Franciji ta soudeležba izpeljala, ne vemo. Pojem soudeležbe je filozofski pojem. Vsebinsko mu daje zakonodajalec. Soudeležba gre lahko na široko in globoko, lahko pa je samo površna, malenkostna ali celo samo navidezna. Soudeležba je lahko na lastnini, na upravi in na celotnem dobičku. V samoupravljanju, ki je v veljavi v Jugoslaviji in ki naj bi bilo neke vrste soudeležba, ni soudeležbe na lastnini (ta je državna in je tako vpisana tudi v zemljiški knjigi); tudi soudeležba na upravi je malenkostna: glede dobička pa velja pravilo, da se čisti dobiček razdeli najprej na vse mogoče centralne, republiške, občinske, partijske in druge fonde in kar še ostane se razdeli med delavstvo. V Angliji, Belgiji in Severni Ameriki je že precej podjetij, kjer obstoja soudeležba na lastnini s pomočjo delavskih delnic in kjer se ves čisti dobiček razdeli v nekem določenem razmerju med delo in kapital.

SOUDELEŽBA IN CERKEV

Gotovo ni stvar Cerkev, da rešuje konkretne socialne in gospodarske probleme. Cerkev daje in razglša le načela, po katerih naj se uredi zemsko življenje tako, da bo človek lahko dosegel svoj večni cilj. Taka načela so npr. ljubezen, pravičnost, svoboda, enakopravnost, človeško dostojanstvo, varnost itd. Na temelju teh načel je mogoče zgraditi tak družbeni red, v katerem bo socialna blaginja in socialni mir.

Prav na temelju načel svobode, človeškega dostojanstva, enakosti vseh ljudi in pravičnosti je treba reševati tudi vprašanje odnosov med delavci in podjetniki. Cerkev daje navodila in nasvete v tem pogledu. Pastoralna konstitucija, sprejeta na drugem vatikanskem koncilu, pravi: „Zato naj se na načine, ki jih je treba primerno določiti, pospešuje dejavna soudeležba vseh

pri upravljanju podjetij; ozirati pa se je treba pri tem na različne naloge vsakogar bodisi da so lastniki bodisi delodajalci bodisi uradniki bodisi delavci, in nedotaknjena mora ostati potrebna enotnost delovnega vodstva. Ker pa odločitve o gospodarskih in socialnih razmerah, od katerih zavisi usoda delavcev in njihovih otrok, pogosto ne nastajajo v samem podjetju, temveč na višji ravni, v ustanovah višjega reda, zato je potrebno, da delavci sodelujejo tudi pri takšnih odločitvah, in sicer osebno ali pa po svobodno izvoljenih zastopnikih.“

Tak je torej nasvet Cerkve v vprašanju soudeležbe, ki naj bi bilo sredstvo za ureditev pravilnega razmerja med svobodnimi in svojepravnimi ljudmi.

SOUDELEŽBA IN SLOVENCİ

Slovenci smo že zgodaj in v velikem obsegu uvedli soudeležbo v svojem socialnem in gospodarskem življenju. To smo storili s pomočjo zadrug. Malo je bilo v Evropi narodov, ki bi se tako zelo oprijeli združništva kot so to storili Slovenci. Po zaslugi dr. J. E. Kreka, ki je hotel rešiti slovenski narod iz rok domačih in tujih oderuhov in izboljšati njegovo življenjsko stanje, so se ob koncu prejšnjega stoletja, posebno pa še v sedanjem stoletju razvile po Sloveniji številne raznovrstne zadruge, ki so v nekaj desetletjih popolnoma izpremenilce lice slovenske zemlje.

Kaj pa je zadruga? Je udeležba vseh združnih članov pri nekem gospodarskem udejstvovanju. Vsi so lastniki, vsi so udeleženi na upravi podjetja na občnem zboru in po izvoljenih organih, vsi so deležni dobička. Je to soudeležba v najboljšem pomenu besede. Tudi nekaj velikih industrijskih podjetij je že imelo združno obliko. Če bi se združništvo razširilo v tej smeri tudi na ostalo industrijo, bi imeli v Sloveniji v polni meri rešeno socialno vprašanje prav s pomočjo soudeležbe. Žal, da sta vojna in komunistična revolucija vse to uničili in namesto tega prinesli kolhoze in tako imenovano samoupravljanje, ki je samo burka prave soudeležbe.

V tej zvezi naj omenimo še dvoje pojavov med Slovenci.

Slovensko delavska zveza, ki je združevala katoliško usmerjene delavce in nameščence v Sloveniji, je imela v svojem programu soudeležbo delavcev na lastnini, upravi in dobičku podjetij. To se je zgodilo 40 let prej, predno je De Gaulle razglasil svoj program soudeležbe na upravi in dobičku podjetij (soudeležbe na lastnini njegov načrt ne predvideva).

Družabna Pravda, ki širi katoliški socialni nauk med zdomskimi Slovenci, je v svoji načelni izjavi tudi postavila zahtevo po soudeležbi delavstva pri lastnini, upravi in dobičku podjetij. Isto načelo je prevzela v svoj politični program tudi Slovenska ljudska stranka.

Slovenci torej lahko s ponosom ugotavljamo, da je načelo soudeležbe našlo rodovitna tla med Slovenci, in smo lahko prepričani, da bo po zrušenju komunizma v naši domovini soudeležba važen činitelj pri novi ureditvi socialnega in gospodarskega življenja.

Sklep debate o dialogu

V časopisih in revijah je prava poplava člankov o dialogu. O tem govorijo in predavajo na številnih zborovanjih. Tudi knjige pišejo o tem. Razumljivo je, da spričo tolikih mnenj ne more biti enotnega gledanja na to vprašanje, ki so ga poklicani in nepoklicani zavili v tajinstveno tujko "dialog".

Čas je, da se konča z razpravljanjem in še bolj s slepomišljenjem okoli dialoga. Veseli nas, da je o tem spregovoril jasno besedo prof. Alojzij Geržinič v članku pod naslovom "Dialog z našimi komunisti", ki je bil objavljen v Glasu Slovenske kulturne akcije dne 16. 7. 1968.

Kratek in jedrnat uvodnik prof. Geržiniča se glasi takole:

Komunisti dialog katoličanom ali ponujajo ali odbijajo, kakor jim veka taktika in skriti nameni. Zadnja leta ga ponujajo na debelo in ob vsakem stiku zagotavljajo, da je že dejstvo.

Na katoliški strani je nekaj zmede. Veliko odgovornosti zanje imajo "progresistični" teologi in koeksistenti. Tako je večkrat prišlo do videza dialoga, do njegove zlorabe.

Mogoče si je predstavljati s komunisti samo polemiko in diskusijo na versko-moralni in filozofsko-socialni ravni. Za dialog v ožjem pomenu manjkajo psihološki pogoji. V resnici pa ne morejo uspeti z marksisti niti razgovori na višjih teoretičnih ravneh, ker jih komunisti mešajo in vedno silijo v prakso: v sodelovanje z njimi, v razbijanje katoliških sil itd.

So pa okoliščine, v katerih je možen in dopusten dialog med štirimi očmi. Tak dialog za nas v emigraciji skoro ne pride v poštev; zgrešeno in brezzplodno ga je iskati z obiskom domovine. Osební dialog je naloga Slovencev doma; vplivajo lahko na zabludele rojake z zgledom in besedo. Mi jim moremo pomagati z nadnaravnimi sredstvi.

S komunističnim režimom, partijo in njenimi organizacijami za našo idejno-politično emigracijo ne more in ne sme biti nobenega dialoga. Edini odnos do njih je boj, odklanjanje, obsodba.

NAŠE SOŽALJE

Naš soborec g. Emil Cof, bivši poveljnik domobranskega udarnega bataljona, je dobil iz domovine žalostno sporočilo, da sta mu v prometni nasreči preminila brat dr. Ivo in svakinja Marija. Ob tej težki izgubi izrekamo g. Cofu vsi borci svoje iskreno sožalje.

Sv. maša zadušnica, ki jo je v kapeli Slovenske hiše dne 17. avgusta daroval monsig. Anton Orehar za pokoj duš obeh ponesrečencev, je združila borce ne glede na njihovo organizacijsko ali drugačno pripadnost.

Ne prodajajmo svojega duha za Judeževe groše

(Napisal K. Mauser v „Ameriški domovini“ za slovenski spominski dan 1968)

Vrednost spominskih dnevo marsikdaj sodimo pod različnimi vidiki, toda če smo samim sebi odkriti, bi jih morali ceniti samo po enem: v koliko ohranjajo v nas načelnost, trdnost in voljo do idej, ki so spominske dneve rodile. Če namreč ohranjamo spominske dneve brez notranjega odnosa do teh idej, potem je nujno, da se bodo votlili in da bodo nazadnje zveneli prazno in šablonsko.

Vprašanje načelnosti postaja iz leta v leto bolj pereče, ker so jo pričeli ograjati z idejami neke nove gibčnosti, ki naj položi mostove čez preteklost. Odnosi do komunističnih režimov naj bi se v posebnem smislu spremenili. Ker so mnogi, ki poskušajo iskrene napore Cerkve, da bi olajšala položaj katoličanov v komunističnih državah posploševati in jih aplicirati tudi na svobodne, ki lahko izbiramo med demokracijo in diktaturo, je zmeda v načelnosti še hujša. Dejstvo je in ostane, da so vsi komunistični režimi bili in so žarišče uničevanja narodnih in osebnih pravic. Ne samo kot politični emigranti, tudi kot svobodnjaki imamo vse pravice, da gledamo na jugoslovanske režimske ljudi s svojimi očmi in da se naš odnos do njih ne spremeni, dokler svoboda doma ni takšna, da bo očitovala vse bistvene lastnosti prave svobode. Dokler te ne vidimo, za tistega, ki noče prikloniti hrbta, ni mostu. Ne takega, ne takega. Prodajati kompromisarstvo na debelo in na drobno je najlažja trgovina. Danes cvete pod vsemogočnimi gesli, toda osebno sem prepričan, da ni nič bolj poniževalnega kakor iti čez kompromisarski most, ki naj pregradi brezna, v katerih počivajo tisoči in tisoči, ki kompromisov niso poznali.

Velika rana današnjega časa je, da odnosov do gibanj ne sodimo več toliko po ideji, ki naj bi v nas živela, temveč bolj po koristih oziroma nekoristih, ki naj bi jih ti odnosi nam prinesli. Zavaljo tega je pričela giniti duhovna sila v ljudeh, pričela je zginjati trdnost v volji. Pričele so se lomiti najbolj močne potavke ne samo v emigraciji, temveč v vsem svobodnem svetu. Pod različnimi gesli divja mladina, mamila, povsem novi odnosi do družbe, do predstojnikov, do oblasti lomijo svet in ga tirajo v takšno ekscentričnost, da so zaskrbljeni vsi, ki še trezno gledajo na življenje. Znamenja duhovne praznote so čezdalje bolj vidna, odnos do večnostnih postavk izginja.

Človek, ki ne želi iti s tokom takšnega časa, se vrača k trdnim osnovam duhovnih postavk, k ljudem, ki niso hoteli kloniti, k ljudem, ki so jim bile duhovne dobrine dražje od telesnega življenja. Prav v tem je veliki pomen Slovenskega spominskega dneva. Ni to samo dan spomina mrtvih, ni to samo obujanje na grozotne dni, na mrtve po cestah in po vaseh, po taboriščih, na mrtve v borbah padlih. Spominski dan je dan duhovnega vra-

čanja, dan iskanja moči pri tistih, ki so znali živeti ravno, ponosno in so znali taki tudi umreti. Spominski dan je dan miru, tistega miru, ki ga človek doseže z zmago duha nad telesnimi željami.

Letos v jeseni bo petindvajset let, ko je goren Turjak, ko so se zrušile Grčarice. Z mnogimi vaškimi stražarji in četniki sta bila nekje pri Mozlju ustreljena tudi dva duhovnika: Tonče šinkar iz Selc in France Malovrh iz Kranja. Pridružila sta se vrsti drugih, ki so že bili umorjeni.

Vsi ti ljudje, do dolge vrste z vetrinjskega polja vrnjenih, vsi tisti iz taborišč, vsi iz samotnih celic talcev, vsi po revoluciji na skrivaj ali javno pobiti, so pustili bodočnosti svojega duha, prepričani, da bo to svetinja, ob kateri noben slovenski človek ne bo omahnil.

In vendar mnogi omahujejo, da ne omenjam tistih, ki so preteklost enostavno brisali. Kljub temu, da se danes v Vietnamu ponavlja naša zgodba, da so tudi tam že padli ljudje slovenske krvi, ubiti po istem komunizmu, ki je ubijal pri nas, jih je venlar toliko, ki javno ali skrito iščejo pota in steze do neke sprave. Kakor da je duh mrtvih tudi že mrtev, kakor da je njih dediščina brez pomena, kakor da ne znamo več ločiti krščanskega odpuščanja od krščanske pravice. So med nami ljudje, ki povzdigujejo Edvarda Kocbeka med oblake in vendar ta človek še danes brani umor duhovnika dr. Ehrlicha kot opravičen.

V nedeljo, 2. junija, bo spet Slovenski spominski dan. Pri Lurški Materi božji na Chardonu bo spet maša kakor vsako leto za vse, ki so verovali v duha in pravico, resnico in svobodo ter za te velike dobrine darovali svoja življenja. In kakor že leta vključujemo v pobožen spomin tudi vse tiste, iz slovenske krvi zrasle, ki so dali svoja življenja bodisi na Koreji ali v Vietnamu za iste velike cilje. Duh se ne spreminja, ker je dih božji. Vse, kar v njem temelji, vse dobrine, ki v njem rasto in cveto, ne morejo s časom postati bolj ali manj vredne, ker so večnostne. Tega se moramo zavedati. Ne trgujmo z duhovnim blagom, ne prodajajmo svojega duha, za nobeno ceno ne, zlasti ne za judeževe groše, ki nam jih režimski ljudje doma zdaj pa zdaj ponujajo.

Treba je stati, treba je v tem svetu izpričevati, da je samo duh, ki zmaguje nad krivico, nad surovostjo, nad klečeplaštvom in nad plašnim barantanjem.

Naj bi bil tudi letošnji Slovenski dan lep. Naj bi bil obsijan s starim bleskom narodnih noš, z vonjem slovenskih nageljnov pretkan, da bi vsak v molitvi našel pot do vseh slovenskih grobov, kjerkoli so, in ob njih našel, kar v nas peša.

Poskušaj razumeti slovensko mladino! Zato beri njeno glasilo „Mladinsko vez“. – Pomagaj slovenski mladini! Zato obiskuj njene prireditve!

Pravi sovjetski nameni

Pretekle tedne smo bili priče težkemu boju češkoslovaške s Sovjetsko Rusijo. Ves svet je z zanimanjem opazoval ta boj velikana s palčkom. Ta boj se ni vršil med komunisti in nasprotniki komunizma, ampak med samimi komunisti. Ob tej priložnosti so sovjeti zopet jasno pokazali, kaj so njihovi cilji in nameni. Za nas — slovenske protikomunistične borce in politične emigrante — ni to nič novega, nobeno novo odkritje, pač pa je bilo to novo odkritje za tisti demokratični svet, ki je še do danes verjel v miroljubne namene sovjetske Rusije. Celo za mnoge komuniste je bilo postopanje Sovjetije nekaj novega in nezaslišanega. Saj je znano, da so tudi mnoge komunistične stranke protestirale zoper postopanje Moskve in se postavile očitno na stran češkoslovaške.

Ne bomo ponavljali stvari, ki so nam znane. Hočemo samo ponoviti tisti odstavek iz znanega varšavskega ultimata, ki so ga poleg Sovjetov podpisali tudi komunisti iz Poljske, komunistične Nemčije, Ogrske in Bolgarije (Jugoslavije in Romunije niso povabili v Varšavo). Tisti odstavek se glasi takole:

„Meje socialističnega sveta so bile potisnjene do srca Evrope, do Labe in češkega lesa. Nikdar ne bomo soglašali s tem, da se te zgodovinske pridobitve socializma ter neodvisnost in varnost naših narodov postavlja v nevarnost. Nikdar ne bomo dovolili, da bi imperializem, bodisi z mirnimi bodisi z nasilnimi sredstvi, vdrl na naše ozemlje in spremenil ravnotežje sil v svoj prid.“

Iz tega sklepamo, da se ruski in češkoslovaški delegati v Črni niso sestali in razgovarjali kot enakopravni udeleženci, ampak kot zmagovalci in premaganci. Sovjeti so v tajnih razgovorih ob prisotnosti ogromne sovjetske vojske na mejah češkoslovaške jasno povedali, da ne trpijo nobenega upora, nobene liberalizacije, nobene demokratizacije.

Moskva je po Stalinovi smrti skrbno zakrivala svoje načrte — osvojiti Evropo in nato ves svet —, toda sedaj je v nagli jezi pokazala svoj resnični obraz in razgalila svoje prave namene. Sovjetom je kaj malo mar blaginja in sreča človeštva, še manj svoboda, neodvisnost, samoodločba narodov in demokracija. To so pač propagandna gesla za naivni svet in koristna budala, v resnici pa zasledujejo sovjeti samo svoje zavojevalne interese. Tudi Marxova in Leninova načela o človeški družbi so samo učna snov za šole; v praksi velja samo eno načelo: komunizem pod vodstvom sovjetske Rusije mora zavzeti ves svet z vsemi sredstvi, ki so mu na razpolago: z nasiljem in propagando, z revolucijami in gverilskim vojskovanjem, z grožnjami in podpiranjem vseh, ki bi jim utegnili koristiti.

Vse to je povedano v varšavskem pismu za tiste, ki znajo brati komunistična pisma. Toda svobodni in demokratični svet se je komaj zganil ob tem ultimatumu. Svetovni tisk piše o vsem mogočem in nemogočem, samo ne o resničnih in trajnih namenih sovjetskega komunizma.

Sovjetsko-češkoslovaška afera je zaenkrat končana. Premnogi naivneži mislijo, da je končala z zmago Čehov in Slovakov, ki so se hoteli otresti strahotnega gospodarskega izžemanja s strani Sovjetske Rusije in ki so hoteli imeti na svoji zemlji vsaj nekaj besede. Toda v resnici je vsaj tokrat še zmagal do zob oboroženi sovjetski komunizem, čeprav v uradnih izjavah tega ni bilo videti.

Komaj je bil gornji članek napisan, pa so se že pokazali pravi sovjetski nameni z vdorom sovjetskih in satelitskih čet v češkoslovaško. Tako je

plačala ta država svojo željo po liberalizaciji in demokratizaciji in tak bi bil sovjetski odgovor povsod, kjer bi samo poskušali svobodneje dihati ali celo ustanavljati dvostrankarski ali večstrankarski sistem.

Ali bodo sedaj sovjeti in njihova koristna budala še govorili o ameriških „agresorjih“ v Vietnamu in o izraelskih na Bližnjem vzhodu? Sedaj sta se do dna razgalila komunistični imperializem in cinizem.

Zoran

ŠTEVILKE O ZVEZI KOMUNISTOV JUGOSLAVIJE

Jugoslovanska komunistična stranka, ki se uradno imenuje „Zveza komunistov Jugoslavije“, je objavila nekaj statističnih podatkov o svojem članstvu. Ti podatki so prav zanimivi in marsikaj povedo. Zanimiva je npr. ugotovitev, da je med člani ZKJ vedno manj delavcev. Komunistična stranka je vendar vedno veljala za delavsko stranko, in revolucije, ki jih je po svetu sprožila so bile sprožene v korist proletariata. Danes pa se to delavstvo ogiblje svoj stranke in jo zapušča. Ta pojav zgovorno pokaže zlaganost komunističnih gesel o skrbi za delavstvo. Če bi komunisti za delavstvo res kaj storili, bi delavci ne zapuščali stranke.

Popoln polom pa so komunisti doživeli pri kmetih. Dočim je bilo leta 1946 v komunistični stranki 50,4% kmečkega prebivalstva, pa je bilo v začetku leta 1967 samo še 7,4% kmetov. Kmetje so skoraj v celoti zapustili komunistično stranko.

Kdo pa pravzaprav še vstopa v komunistično stranko? Po uradnih komunističnih podatkih imajo v stranki veliko večino nameščenci (v srbsko pisanem poročilu stoji beseda „službenici“). Stranko je torej zasedel srednji sloj t. j. tisti sloj, ki so ga komunisti vedno zaničevali, češ, da so hlapci kapitalistov in „sodrga brez značaja“, kakor se je izrazil Engels o njih. Sedaj je ta „sodrga“ hrbtenica komunistične stranke v Jugoslaviji.

Komunistično uradno poročilo prizna nadalje silni padec članov, starih manj kot 25 let. Dočim je bilo v stranki leta 1961 še 224.077 članov, starih manj kot 25 let, jih je bilo leta 1966 samo še 120.234. V odstotkih računano znaša padec članstva od 21,6 na 11,5.

Zanimiv je tudi ta podatek, da je leta 1964 bilo izključenih iz stranke 10.626 članov in od tega je bilo 50% delavcev.

Vsekakor zanimive številke, ki kažejo, da celo komunisti, posebej pa še delavstvo spregleduje in pogumno kaže svoje nezadovoljstvo s komunističnim režimom.

Karel Mauser – petdesetletnik

Naš zvezni predsednik Karel Mauser je v nedeljo, 11. avgusta, obhajal 50-letnico. Vsi slovenski protikomunistični borci in sploh vsi Slovenci, ki Mauserjevo življenje in delo poznamo, se zahvaljujemo Bogu, da ga nam je dal, da nam je dal tega velikega garača, načelno jasnega moža, pesnika in pisatelja. Mauser je eden izmed tistih, ki dajejo slovenski politični emigraciji svoj poseben pečat. Mi slovenski protikomunistični borci smo veseli in ponosni na to, da je bivši „turjačan“ naš predsednik. Kljub svoji preza-poslenosti je pred štirimi leti sprejel mesto zveznega predsednika in se je ves ta čas trudil, da ostanejo v nas živi domobranski ideali in da delamo v slogi in edinosti.

V Clevelandu so 10. avgusta pripravili našemu slavljenju lep prijateljski večer, na katerem so mu toplo čestitali k 50-letnici. Zvezni tajnik Jože Melaher, ki je vodil večer, mu je čestital v imenu borcev in prebral čestitke, ki jih je Mauser prejel od DSPB iz Gilberta, Minnesote, Toronta, Milwaukeeja, Wisconsin in Buenos Airesa.

Slavnostni govor dr. Mihe Kreka

Na prijateljskem večeru je imel slavnostni govor predsednik NO za Slovenijo dr. Miha Krek, ki je z njemu lastno toplino orisal delo in osebnost Karla Mauserja.

Dr. Krek je v svojem govoru pokazal Mauserja kot kulturnega delavca, ki je dal slovenskemu narodu 25 knjižnih izdaj in sto in sto posamičnih dragocenih literarnih prispevkov in vse to kljub temu, da je vedno moral trdo delati s koso, motiko, krampom, lopato in brušenjem svedrov. Za snovanje in oblikovanje svojih knjižnih darov mu je ostal samo prosti čas, ki pa zanj nikdar ni bil prost.

Mauser piše, je dejal dr. Krek, da drugim daje, kar je lepega in koristnega doseglo njegovo dušo. Umetničenje mu je odvratno in tuje. To zajame v svojih posebnih prijemih in podaja v izvirnih lepotah. Morda zavist, morda ozkost mu je dala vzdevek „večerničar“. On ga je sprejel kot častni naslov. Da, „za večernice sem začel pisati, ko sem videl potrebo“, je razložil, „živo, splošno ljudsko potrebo“. Večernice so vodile slovenske rodove zadnjih desetletij v nagel in čudovito lep napredek, ki mu kar težko najdeš kaj podobnega. Če je potrebno kako zunanje znamenje veličine in resnične vrednosti, je prav gotovo zanesljivo dejstvo to, da je že v zgodnjih letih doživel, da so nekatera njegovih del prešla v mednarodno literaturo, eno je celo v ponovnih izdajah v tujih jezikih in med tujimi narodi osvojilo množice bralcev.

Mislil, da bo Mauserju najbolj všeč, če se ob 50-letnici Bogu zahvalimo prav posebej še zato, da ga je poslal v politično emigracijo. On ni mislil iti. Preveč je bil z vsemi koreninami v naši domači zemlji, da bi jo zapustil prostovoljno. Po vojski je ostal doma in se mislil boriti z razmerami.

Pa se je zgodilo, da so se komunisti hoteli znebiti na vsak način njegovega očeta, ki ga niso mogli, ker je bil nekdanj orožnik. Ker je bil oče star in onemogel, so naložili še sina in njegove in vse poslali v svobodo in v dosegljivo bližino skromne, pa vendar tako lepe zvrsti slovenskega tiska v svobodnem zdomstvu.

Le zamislimo si, kako siromašna bi bila danes svobodna slovenska književnost brez Mauserjevih del. Koliko smo bogatejši politični emigranti samo zato, ker je na policah trajen spomenik mučeniške dobe Slovencev: trilogija „Ljudje pod bičem“. Prav nič ne dvomim, da bi bil Mauser, če bi bil v teh razmerah v domovini ostal, molčal kot riba ali pa bi kvečjemu pisal za „skrito luknjo pod stopnicami“. Upornost je namreč njegova značilna poteza. Upornost vsemu, kar se mu zdi napak. V komunističnem neredu kulturni delavec Mauserjevih kvalitet in nazorov nima mesta. Zato pravim: Hvala Bogu, da so ga komunisti poslali v svobodo.

Slovenci v svobodnem zdomstvu vemo, da nam je Mauser še znatno več kot le priznan in priljubljen pesnik in pisatelj. Zgleden lik ljudskega garača je, moža, ki bi rad bil vsem vse in po tem svojem hrepenenju naravnava svoja prizadevanja.

Komaj je prišel v Cleveland, tedaj z družino še ves reven in ubog, je že sedel v pisarni Lige Katoliških Slovenskih Amerikancev in delal za novoprihajajoče. Nekaj let je svoj prosti čas prebil tam v iskanju strehe, zaposlitve, v oskrbovanju drugih, vseh, ki je zanje zvedel in videl, da nimajo, kamor bi glavo položili. Slovenskemu odboru in dramatičnemu društvu Liliija sta pomagala oba z ženo Mimico. Skoraj ni ne skupine, ne prireditve povojnih naseljencev v Clevelandu, ki bi ji Mauser ne napisal kaj priložnostnega, jo podprl in prispeval k organizaciji.

Mauser — predsednik Zveze DSPB

Poseben poudarek je dal dr. Krek dejstvu, da si je slavljenelec poleg vsega drugega dela naprtil tudi še nehvaležno predsedstvo naše borčevske organizacije. Dejal je:

„V zadnjih letih je zlasti viden kot predsednik Zveze društev slovenskih protikomunističnih borcev. Nehvaležen posel, ki ga je prevzel v čisti želji, da bi omilil, če ne v toplini dobrote raztopil skupinarske spore in združil članstvo na osnovi ustanovnih namenov in idealov. Dasi so nasprotujoče razmere včasih čudno trdovratne, tudi njemu dobre volje ne zmanjka.

Posebno plodno in koristno je Mauserjevo delo v Ameriški Domovini. Rekli smo že, da piše v skoro vse tiskovne ustanove v svobodnem zdomstvu. Mohorjeva družba v Celovcu, Zbornik in tednik Svobodna Slovenija, Slovenska kulturna akcija, mesečnika Ave Maria in Božja Beseda in še mnogi drugi ga imajo med svojimi rednimi sodelavci. Z Ameriško Domovino pa je povezan od prvega dne, ko je prišel v Cleveland. S pokojnim Jakom Debevcem sta postala prijatelja, še predno sta se srečala. Ko je v dnevnu enega naj-

hujših snežnih zametov Mauser z družino prišel v Cleveland, mu je pokojni urednik in lastnik bil brž pri roki kot prijatelj prijatelju. Od tistega prvega dne je Mauser v Ameriški Domovini ves domač. V uvodnikih in drugih kolumnah se oglasi, kadar je treba, da podpre kako skupno delavnost ali da se sliši jasna beseda, kleno navodilo v spornih ali zapletenih zadevah in vprašanjih. Vse ga rado bere. Naj z njim kdo soglaša ali pa ne, vsak bere njegove sestavke s posebnim zanimanjem in užitkom. Kot tak glasnik je Karel Mauser skupnosti prav tako važen, koristen in potreben, kot kadar kot literat-umetnik slavi slovensko ime.

50-letnico življenje in dela slavimo z zahvalo Bogu in njemu. Krepkega orača slovenskega napredka, enega najmočnejših pričevalcev slovenske krščanske obrambe pred komunističnim nasiljem, umetnika slovenske preproščine, dejanske ljubezni in božjega življenja v nas in med nami naj Bog poplača in ohrani.

Dr. Krekov slavnostni govor je bil sprejet z velikim odobravanjem. Na prijateljskem večeru so čestitali Mauserju tudi otroci pod vodstvom Martina Košnika, nastopil je tudi kvartet pod vodstvom Janeza Riglerja in mladi harmonikarji pod vodstvom Rudija Kneza.

Končno je imel besedo slavljeneц sam. Ni mogel prikriti notranjega zadoščenja, da se je ob njegovi 50-letnici zbralo toliko iskrenih prijateljev. O svojem delovanju je dejal: „Jaz bom imel pred Bogom mnogo težji obračun za vse, kar sem napisal, kot pa tisti, ki moje knjige berejo...“ Ta Mauserjeva zavest se resnično tudi odraža v vsej njegovi dejavnosti; zato je vedno tako jasen, načelen in dosleden.

SOCIALISTIČNO TRŽNO GOSPODARSTVO — PROTISLOVJE

Socialistično oz. komunistično načrtno in centralizirano gospodarstvo je doživelo polom v vseh državah za železno zaveso. Te države prehajajo počasi na gospodarski sistem, ki je v veljavi na zapadu in katerega so komunisti označevali kot izkoriščevalni kapitalistični sistem tržnega gospodarstva (zakon o ponudbi in povpraševanju), privatne iniciative, rentabilnosti, plačevanja obresti za posojeni kapital, prilagoditve proizvodnje okusu konzumenta itd. Jasno je, da nima ta zapadni gospodarski sistem nič skupnega s socialističnim oz. komunističnim gospodarskim sistemom. Je to čisto navadno tržno gospodarstvo, popolnoma svobodno, od nikogar dirigirano. Ker pa je sedaj komunistom nerodno imenovati svoje nove gospodarske težnje s pravim imenom (tržno gospodarstvo), ga imenujejo socialistično tržno gospodarstvo, kar je seveda protislovje, kot je protislovje npr. suha voda.

J. A.

V našem stoletju je pri vsakem upor, v vsaki revoluciji prevladovala rdeča zastava. Do veljave je prišla l. 1906 v prvi ruski revoluciji, še posebej pa l. 1917 v oktobrski. Rusi so ji dodali še srp in kladivo. Tako je rdeča zastava s srpom in kladivom postala simbol vsake politične in socialne revolucije. Seveda so se podobne stvari dogajale tudi v prejšnjih stoletjih, vendar niso bile tako izrazite. Takrat so revolucije imele pretežno političen in naroden značaj, socialen šele v drugi vrsti.

V našem stoletju rdeči zastavi s srpom in kladivom ni nobena druga mogla uspešno konkurirati. Zgodilo se je pa, da je ta doba trajala ravno 50 let. Niso še v Moskvi dobro odpraznovali 50-letni jubilej oktobrske revolucije, že se je povsod pri demonstracijah, uporih, izgredih in nemirih začela uveljavljati poleg rdeče še črna zastava anarhizma. V začetku so jo komaj opazili, zato ji nihče ni pripisoval posebnega pomena. Njena raba pa raste zmeraj bolj, zmeraj manj je nemirov vsake vrste, kjer se ne bi pojavila.

Prva misel je tale: vprašati bi bilo treba tiste, ki jo nosijo v sprevedih in na demonstracijah, kaj naj črna zastava pomeni: Zaenkrat je znan le en vzrok: nezadovoljnost, ki hromi človekovo razsodnost in ga goni v nepremišljena dejanja, ki se praviloma izdivjajo v razdiralnost. Taka nezadovoljnost je pa obenem

tudi nalezljiva. Nalezljivost je izredno učinkovita posebno v tistih plasteh, ki so na dnu gospodarske in socialne lestvice, ali vsaj mislijo, da so.

Nezadovoljnost je sama po sebi izrazit negativen pojav. Ako je ne spremlja neka pozitivna lastnost, npr. želja po načrtnem izboljšanju, se hitro spremeni v razdiralnost. „Vse razbiti!“ postane njeno geslo. Ni pa zmeraj treba, da je nezadovoljnost očitna. Je lahko tudi samo skrita. Bruhne na dan, kadar jo kdo od zunaj izziva. Izzivanju podleže najprej mladina.

Sla po uničevanju

Ne smemo misliti, da je vsaka razdiralnost plod nezadovoljnosti. Razdiralnost je nekaj prirodnega, jo poznajo že otroci, predno shodijo. Družinska vzgoja, družbeni napredek, izobrazba, vse jo začne krotiti v človeku že v njegovih zgodnjih letih, toda čisto zamoriti je ne more.

Kot rečeno, se je sedaj organizirana razdiralnost začela sistematično pojavljati v javnosti, za simbol si je pa izbrala črno zastavo anarhizma z različnimi prilipki. Postala je družben pojav, ki ga ne smemo zanemarjati.

Sla po razdiralnosti je na primer igrala veliko vlogo v ZDA, kadar so za to dali povod rasni nemiri. Razumeti se še da, zakaj ob takih prilikah ljudje kradejo in ropajo. Od

tega imajo vsaj osebno korist. Nerazumljivo pa je, zakaj takrat demonstranti tudi razbijajo, uničujejo, požigajo. Saj od tega nima nihče nobene koristi. Vse to so tipični primeri kolektivne razdiralnosti, ki nagibi zanjo še danes niso čisto jasni. Vsekakor taki razdiralnosti ne moremo pripisovati tako nizkih namenov kot krajam in ropom. To je marsikoga zapeljalo, da sodi o razdiralnosti milejše kot o ropih in tatvinah. Pa ni prav. Preiskave so namreč dognale, da razgrajči, ki se jim drugače ne godi slabo, niso bili udeleženi pri ropanju in krajah, pač pa pri požiganju in brezmiselnemu uničevanju tujega premoženja.

Tako brezmiselno uničevanje premoženja smo morali ugotoviti tudi pri študentovskih nemirih v Italiji, potem pa v Nemčiji, nazadnje tudi v Franciji. Problem razdiralnosti je torej postal mednaroden, vsak narod, tudi majhen, mora biti pripravljen, da bo njegova mladina začela uničevati vse, kar ji pride pod roke v nemirih in ji ne ugaja iz tega ali onega razloga.

Zgrešil bo pravo smer, kdor bi hotel naslikati vse te pojave kot „komunizem“. Moramo pribiti raz-

liko med sedanjo razdiralnostjo in komunističnim uničevanjem. Komunisti niso radi uničevali imovine, strastno nagnjenje do tega so le izjemoma kazali v državljanskih vojnah. Drugače so premoženje le socializirali, ne pa razdirali. Zato so jim tudi sedaj črne zastave pri izgredih zoprne. Kadar ne morejo razdiralne strasti usmeriti v svojo korist, jo obsojajo, ali pa njihova informacijska služba o tem molči.

Kolektivna razdiralnost je postala nevarna družbena bolezen. Ljudje se tega le premalo zavedajo. Ne pomislijo, da so na primer pri rasnih izgredih več trpeli mali ljudje kot pa bogati sloji. Premalo mislijo tudi na to, da vsako uničeno javno premoženje pomeni nove davke. Zmagati bo moralo načelo: kdor razdira, naj popravi škodo. Dosedaj je najbolj odločno na te razdiralne poskuse odgovoril parlament Zahodne Nemčije: sprejel je poseben zakon, ki daje oblastem možnost, da take nastope že v kali zatro. De Gaulle je nekaj časa omahoval, kar bi ga skoro stalo izgubo oblasti; najbolj so še blagi s študentovskimi razgrajči v Italiji. Ali je pa to v korist resnični demokraciji, je pa seveda drugo vprašanje.

Petdesetletnica 29. oktobra naj nas dobi složne in združene z namenom, da pomagamo zrušiti že majavo komunistično tiranijo doma in pomagamo graditi svobodno in neodvisno slovensko državo.

16. slovenski socialni dan v Buenos Airesu

Stalni odbor, ki vsako leto pripravi slovenski socialni dan v Buenos Airesu in ga sestavljajo Avgust Horvat, Rudolf Smersu in lic. Stanko Žužek, je tudi letos dne 11. avgusta pripravil socialni dan — že šestnajsti po številu. Vršil se je v Slovenski hiši. Po maši, ki jo je daroval msgr. Anton Orehar, je bilo nato v predavalnici zborovanje, na katerem sta predavala p. A. Kukovica (D.J.) (Etični odnosi katoličana do sodobnih tehničnih in socialnih sprememb) in Milan Magister (Tehnični in socialni napredek v socialnem nauku Cerkve). Po obširni debati so bile sprejete naslednje

Resolucije:

1) Znanost in tehnika stojita danes v ospredju človeškega zanimanja. Sta na svoji zmagoslavni poti in prinašata človeštvu velik tehničen napredek. Posledice tega napredka so velike spremembe na vseh področjih človeškega udejstvovanja, posebej še na duhovnem in socialnem polju.

2) Človeštvo te spremembe sprejema in vrednoti zelo različno. Nekateri se jih veselijo, drugi jih sprejemajo s strahom in negotovostjo. Sprejeti jih moramo kot dar božji in jih kot take pravilno vrednotiti. Znanost in tehnika nam odkrivata velike možnosti tvarnega in duhovnega napredka, a nam vernim pokažeta istočasno našo majhnost pred Bogom in odvisnost od njega.

3) Znanstvena dognanja moramo uporabljati in vrednotiti tako, da nam bodo služila kot sredstvo za stvarno blaginjo in pomoč pri duhovni rasti. Posebej še kristjani si moramo prizadevati, da bomo z delom svojega duha in rok ustvarjali znanost in tehniko v slavo božjo. Sodobnemu tehničnemu svetu moramo dati krščansko obličje.

4) Spremembe v družbenem življenju moramo usmerjati v smislu krščanskega socialnega nauka. Le z aktivnim delom katoličanov bo to življenje resnično krščansko in vredno človeka.

5) Katoličani moramo izvrševati to nalogo z velikim čutom odgovornosti in praktično dokazati svetu, da smo sposobni rešiti — kot je to človeško mogoče — vse probleme novo nastajajoče družbe. Zato je nujno, da ta vprašanja proučujemo v duhu papeških socialnih okrožnic in smernic drugega vatikanskega cerkvenega zbora.

PRAKTIČNI NASVET MAJHNIM NARODOM IN DRŽAVAM

Jean Monnet, predsednik akcijskega odbora za Združene države Evrope, je glede enakosti upoštevanja malih držav in velikih držav v govoru v New Yorku dal malim državam tak-le nasvet: „Kako moremo organizirati enakost med tolikimi narodi — nekaterimi zelo majhnimi in nekaterimi zelo velikimi — v svetu, ki je že zasenčen pod dvema velikanoma, Združene države Amerike in Sovjetske zveze, in Združena Evropa je na potu, da postane tretja sila. Jasnó je, da je suvereniteta USA in USSR vse kaj drugega, kot suvereniteta, ki jo uživajo majhne države. Pri uravnavanju mednarodnih odnosov je enakost prav malo upoštevana. Za organizacijo meddržavnih odnosov na temelju resnične enakopravnosti je potrebno, da se majhne države združijo in formirajo večje skupnosti...“

Cerkve jih je strah

Marijan Tavčar je v Glasilu Zveze komunistov Jugoslavije Komunist objavil članek „Kdaj in kakšna soočenja komunistov s Cerkvijo“. V njem ugotavlja, da je „pokoncilska renesansa“ duhovniškega in cerkvenega prizadevanja zatekla slovenske komuniste idejno-politično in organizacijsko premalo pripravljene. Slišijo se resignirane tožbe, češ da „višji“ ljubkujejo in taktizirajo z višjo duhovščino, preproste komuniste pa silijo, da gredo v konkretnih primerih v žerjavico po kostanj.

Očividno je, da je sam podpis protokola v premnogih komunistih vzbudil občutek popuščanja in kapitulantstva jugoslovanske zvezne vlade pred rastočo močjo in vplivnostjo Cerkve, vere in Vatikana. Odtod pripravljenost verjeti vsakomur, da je vse, česar se sedaj loti duhovnik, v skladu in branjeno od tega že čisto sfetiziranega protokola. Odtod molk časopisja, če izvzamemo revijo „Teorija in praksa“, ki se le redkokdaj spozabi, da bi ožigosala „eskalacijo“ nekaterih duhovnikov pri iskanju zmeraj novih in novih vplivnih prostorov v družbi. Še več! Dogaja se celo, da duhovniki svojo vedno bolj razširjeno dejavnost branijo s sklicevanjem na domnevna določila protokola in na razne koncilске odloke.

Slovenska Cerkev je odkrila, da se najlažje uveljavi tam, kjer so krajevne skupnosti zanemarile razna področja družbenega življenja. Samim komunistom se marsikje zdi že čisto naravno, če Cerkev s svojo dejavnostjo zadovoljuje resnične potrebe ljudi, potrebe, ki jim niso znale ali mogle ali hotele zadostiti laične organizacije in ustanove. Zato danes vse pogosteje in že nekako navajeno prisostvujemo športni, zabavni, kulturno-vzgojni, rekreacijski, izobraževalni, versko-spreobračevalni, socialno-dobrodelni in moralno-oblikovalni dejavnosti, ki poteka v tem ali onem kraju, v režiji tega ali onega vnetega duhovnika in župnišča. Način organiziranja verouka postaja nasilen, saj smeši ateiste, se izvaja s socialno-psihološkimi prijemi pritisk na neverno mladino in se zahteva ideološka nevtralizacija šole in pouka.

Marijan Tavčar je nad to miselnostjo ogorčen. Zagrenjeno ugotavlja, da je slišati take redke glasove, ki bi Cerkvi odrekli pravico, da širi svoj vpliv po neobredni poti, izkoriščajoč pomanjkljivost, vrzeli in težave naše socialistične družbe. Za marsikoga je postala zahteva prepojitji šolski pouk z ideologijo partije le še ostalina starih časov „ideološke ere“ socializma.

Ni čuda, pravi Tavčar naprej v svojem jeremijskem jadikovanju, da postajajo duhovniki drzni v svojih zahtevah in nastopanju. Tako je npr. „oče Bojan“ iz Kopra razposlal pismo delu koprške mladine, ko propagandno izrablja obisk predsednika zveznega izvršnega sveta Mika Špiljaka

pri papežu, kjer je špiljak dejal, da so lahko tudi verniki dobri državljani. Ali ogorčenje bralca verskega lista Družina, ki se pohujša nad šolniki-komunisti novomeške občine, kateri so na svojem sestanku opozorili na neskladnost, da ideološko določene predmete poučujejo tudi verni učitelji.

Marijan Tavčar se tudi obregne ob cerkvene pogrebe članov Zveze komunistov, ki jih večkrat zahtevajo njihovi verni sorodniki, neupoštevajoč pokojnikovo življenjsko prepričanje. Ali ni bridko, pravi Tavčar, da se le redki komunisti še nad to nedoslednostjo razburjajo, od katere ima korist le duhovnik, saj mu poraste moralni prestiž, pa čeprav na račun špekuliranja s človekovo smrtjo in pogrebom.

V zvezi z mrtvimi ožigosa Tavčar končno še tiste, kateri so se drznili na idrijski občini vložiti prošnjo za prekop „dveh duhovnikov, ki sta bila skupaj z ostalimi izdajalci obsojena in ustreljena v Cerknem, ko je padlo 47 mladih partizanskih tečajnikov. Ni mar ta zahteva močno sorodna z Žebotovo zahtevo, da je treba spodobno prekopati in v duhu „resničnega človečanstva“ pokopati obsojene belogardistične klavce in izdajalce? Ali se tak „svečan“ prekop ne bi sam po sebi sprevrgel v tiho rehabilitacijo zavoženih nehumanističnih idealov, ki jih belogardizem ni mogel ovekovečiti že za svojega življenja?“

Da, Marijan Tavčar ima po svoje prav. Prekopati in krščansko pokopati teh petnajst ljudi, med njimi oba naš narod tako ljubeča duhovnika Ladota Piščanca in Ludvika Slugo, bi pomenilo rehabilitirati, oprati posmrtno ime ljudem, ki so bili pomorjeni nedolžni, saj je sedaj že dokazano, da je bil izdajalec v sami tečajniški šoli in je on Nemce poklical iz Idrije v Cerkno. Seveda, vztrajati na laži je koristneje kot priznati resnico, saj bi primer iz Cerkna sprožil verižno reakcijo po vsej Sloveniji, ki je prepolna grobov sredi gmajn, gozdov in kraških jam, kjer čaka vstajenja toliko in toliko Slovencev, krivično obsojenih ali brez sodbe pomorjenih.

K. G.

JUGOSLAVIJI NE ZAUPAJO

Specialni študijski odbor 15 NATO držav je zboru ministrov NATO med drugim predložil tudi ta sklep: Zavezniki bodo s posebno pozornostjo prestudirali obrambne probleme eksponiranih področij, t. j. jugovzhodni bok. V trenutni situaciji so v tem oziru nastali posebni problemi v Sredozemlju.

Nezaupanje NATO zaveznikov je upravičeno, ker se je zvedelo, da je Jugoslavija ob izraelsko-egiptovskem spopadu dala Sovjetski Rusiji na razpolago nekaj pomorskih in letalskih oporišč.

Slovenija naj počaka

Slovenijo zajema nov val ogorčenja zaradi zapostavljanja in nerazumevanja njenih življenjskih koristi. To ogorčenje je zlasti veliko v štaterskem delu Slovenije.

Gre namreč za povezavo št. Ilja nad Mariborom z Gorico preko Celja, Ljubljane, Vrhnike in Postojne ter s Slovenskim primorjem in slovensko istrsko obalo z moderno avtomobilsko cesto.

Slovenska magistrala: št. Ilj—Gorica

Za zgraditev take ceste v sami Sloveniji pod komunistično upravo ni bilo dolgo jasnih načrtov. Prejšnji izvršni sveti in tudi nekateri primorski strokovnjaki so se namreč zavzemali, da bi v prvi etapi zgradili le avtocesto Ljubljana—Razdrsto in ne od št. Ilja do Gorice. Sedanji izvršni svet se je pa postavil na stališče, da je mogoče zavarovati Slovenijo pred svetovno izolacijo samo z moderno avtomobilsko cesto od Maribora do Gorice. Znani so namreč italijanski načrti za zgraditev prometnih ovinkov okoli Slovenije, ki bi dovajali inozemske turiste iz Avstrije in Nemčije naravnost v Italijo. Za doseg tega cilja je npr. italijanski načrt z avtomobilsko cesto od Trbiža do Beljaka.

Pa tudi sosedni Hrvati ne razodevajo prevelike svoje ljubezni do Slovenije, ko si na vso moč prizadevajo da bi speljali prometni tok iz št. Ilja čez Ptuj na Hrvaško v Zagreb, na Reko, od tu dalje pa v Istro in potem iz Istre navzgor proti Trstu.

Kako važna je zgraditev moderne avtomobilske magistrale od št. Ilja preko Celja in Ljubljane v Gorico in Slovensko primorje, govori dejstvo, da je Slovenija za ves inozemski svet vstopna vrata za ves cestni promet iz severne in zahodne Evrope v Jugoslavijo. Saj pride čez mejne prehode v Sloveniji v Jugoslavijo 97% vozil in 95% potnikov ter 50% vsega tovora, ki pridejo čez jugoslovanske mejne prehode. Lani je čez mejne prehode v Sloveniji vstopilo več kot 12 milijonov vozil. Od tega je okoli 8 milijonov takih, ki jih je treba šteti med redni promet in tranzit.

Promet po slovenskih cestah naglo narašča. Od leta 1957 do lanskega leta se je povečal osemkratno. Vse prognoze kažejo, da bo promet naraščal tako tudi v bodoče. Predvidevajo, da bo leta 1975 dosegel v povprečju približno trikratni sedanji obseg. Računajo, da bo leta 1970 povprečna potovalna hitrost na današnji cesti Maribor—Ljubljana samo 40 kilometrov na uro.

Cesta od št. Ilja čez Ljubljano do italijanske meje je važna tudi za vse jugoslovansko gospodarstvo še posebno kot glavna tranzitna povezava za jugoslovansko turistično območje. Saj prihaja preko nje skoro celoten tok cestnega turizma iz srednje, severne in zahodne Evrope na istrsko območje in na jadransko magistralo. Je pa ta cesta važna tudi v mednarodnem pogledu, ker poteka čez trikot v stiku treh držav Jugoslavije, Italija in Avstrije.

Sredstva za financiranje avtomobilске ceste

Slovenci so znani kot realisti. Zato so že vnaprej vedeli, da bodo avtomobilsko cesto imeli najhitreje, če bodo sami financirali njeno zgradnjo. Ni sicer to pravično, ker bi morala biti na zgraditvi take ceste zainteresirana tudi zvezna uprava, ker je važna tudi za vse jugoslovansko gospodarstvo in njeno zgraditev narekuje tudi ugled države same. Slovenci pa imajo z zvezno upravo že slabe izkušnje z zgraditvijo nekaj kilometrov koprské železnice. Iz Beograda ni bilo mogoče dobiti niti pare zanjo, zato jo je moralo zgraditi samo slovensko gospodarstvo, medtem ko je zvezna uprava izdatno financirala graditev železnic tako po Hrvatski, kakor po Srbiji.

Zato se je slovenska republika tudi sedaj odločila, da zgraditev štiripasovne avtomobilské ceste — pravzaprav samo med Mariborom in Celjem ter Vrhniko in Postojno v dolžini 83,5 km s predračunsko vrednostjo 1.075.700.000 novih dinarjev plača sama. In sicer naj bi od gornjega zneska prispevala republika 50% z lastnimi sredstvi, ostalih 43.028.000 dolarjev pa naj bi krili s kreditom Mednarodne banke.

Izvršni svet v Ljubljani je na možnost kredita pri Mednarodni banki z gotovostjo računal. Kajti Mednarodna banka je doslej že občutno podprla izvedbo velikih javnih del v Jugoslaviji. Saj je v te namene doslej odobrila Jugoslaviji 331 milijonov dolarjev posojila s 25-letnim odplačilnim rokom in z nizko obrestno mero (6,5%). Od te vsote je dobila Srbija 40% (vključno za progó Beo-

grad—Bari), Hrvatska 25%, Bosna in Hercegovina 19% in Slovenija samo 5% za modernizacijo železniške proge Jesenice—Zabok in za cesto Naklo—Ljubelj.

Izbira objektov za predložitev Mednarodni banki je prepuščena zveznemu izvršnemu svetu, pogodbo z Mednarodno banko pa sklepa pooblašćena banka. V slovenskem primeru se je izvršni svet v Ljubljani odločil za Kreditno banko in hranilnico v Ljubljani.

Zato je republiški svet strokovno izdelani elaborat z vsemi proračuni za zgraditev moderne avtomobilské ceste od št. Ilja preko Ljubljane do italijanske meje poslal zveznemu izvršnemu svetu obenem s prošnjo, da zvezni svet dá Mednarodni banki samo formalno garancijo.

Zvezni izvršni svet se izmika

Sedaj pa je nastopilo novo obdobje v reševanju vprašanja avtomobilské magistrale v Sloveniji. Ko je prišel elaborat za njeno zgraditev pred zvezni izvršni svet, je podpredsednik tega sveta, Makedonec Kiro Gligorov, predstavnikom republiškega izvršnega sveta v Ljubljani svetoval, naj „malo počakajo, ker je pred Mednarodno banko ravno prošnja za podelitev kredita za dograditev proge Beograd—Bari“ in da bo zato pri naslednjih prošnjah za kredit slovenska magistrala dobila prednost pred ostalimi.

Medtem se je pa pri zveznem izvršnem svetu nabralo še 8 drugih prošenj za kredit pri Mednarodni banki.

Zvezni izvršni svet je o teh predlogih razpravljal na seji dne 3. julija. Pravijo, da je bila debata živa in da so nekateri člani zahtevali, da je že skrajni čas, da se odločijo za en predlog in ga pošljejo Mednarodni banki, odkoder predstavniki te banke od Jugoslavije že zahtevajo predloge in tudi jugoslovanski poslanik v Washingtonu vprašuje Beograd, zakaj od tam ne pride noben predlog za odobritev kredita v Mednarodni banki. Nekateri so celo zahtevali glavošenje. Tedaj pa je nastopil predsednik zveznega izvršnega sveta Mika Špiljak ter je nastopil proti obeh predlogoma.

Nekateri vedo povedati, da je to storil zaradi tega, ker bi rad dobil še deseti predlog za pomoč od Mednarodne banke, ki pa še ni napravljen, t. j. predlog za štiripasovno avtomobilsko cesto Zagreb—Beograd.

Ob takem zadržanju zveznega izvršnega sveta mariborski dnevnik Večer v članku „Zakaj pravi zvezni izvršni svet Sloveniji ne!“ ugotavlja: „In sedaj, ko je vsa Slovenija upravičeno pričakovala, da bo dobila samo formalno garancijo federacije za mednarodni kredit, ki ga bi v celoti odplačala republika sama, dobi od zveznega izvršnega sveta odgovor: počakajte!“

Isti list tudi ugotavlja, da je „tudi za jugoslovansko in slovensko zunanje-trgovinsko bilanco slovenski projekt izredno pomemben: od zaželenih 43.028.000 dolarjev bi porabili za cesto le 13% toliko iskanih

„zelencev“, drugo bi lahko odkupilo gospodarstvo za modernizacijo tistega dela industrije, ki bi povečal izvoz na konvertibilna področja in omogočil vračanje tega posojila v devizah. Sicer pa bi tudi predvidena cestnina prav na tej avto cesti zaradi izredno močnega prometa z zahoda prinesla še nove trde devize.

Morda je prav taka finančna konstrukcija (Slovenija je prva, ki prvič v Jugoslaviji prevzema vse obveznosti izgradnje infrastrukturnega objekta), ki zanesljivo in večkratno jamči narodni banki oziroma federaciji, da bo podpisovala zares samo formalno, nekaterim v zvezni vladi vzbudila bojazen, da bi ta poreformni precedens terjal tudi od drugih, da tako temeljito izpraskajo svoje žepe, kot so pripravljeni storiti Slovenci...

Ali pa nekomu ni všeč, da se je Slovenija zavestno odločila hudo zategniti pasove in se odpovedati mnogim drugim nujnim investicijam samo zato, da bi se izognila grozeči prometni izolaciji?“

Ob tako krivičnem zapostavljanju Slovenije, se naravnost vsiljuje vprašanje: Kaj pa delajo v Beogradu Kardelj, Maček, Smole, Tomšičeva, Šentjurčeva ter ostala slovenska komunistična hierarhija?

Ali so tam samo zato, da se udinjajo zvezni partiji ter si z njeno pomočjo zagotavljajo udobne in drago plačane državne in partijske položaje?

S. S.

Odločali pa bodo doma!

Rudolf Smersu

S pokojnim dr. Celestinom Jelencom sva se večkrat pogovarjala o slovenski bodočnosti. Razpravljala sva o raznih stališčih, ki jih glede tega zavzemajo emigrantske politične in druge skupine in tudi posamezniki. Ob takih razgovorih je večkrat ponovil, kaj tudi on misli. Vedno pa je take razgovore sklenil z mislijo, da je prav in koristno, da razpravljamo o slovenski bodočnosti, da proučujemo vse rešitve, ki bi bile primerne in možne glede srečne ureditve slovenske domovine, da sestavljamo predloge itd. — da pa se moramo pri vsem tem dobro zavedati, da bodo o vsem odločali ljudje doma v domovini.

Naša dolžnost in naša pravica je, da — duhovno obogateni in razgledani zaradi bivanja med najrazličnejšimi svobodnimi narodi — predlagamo rešitve in da — ko se slovenski narod osvobodi sedanjega komunističnega suženjskega jarma — pomagamo bodisi z nasveti, bodisi drugače. Lahko bomo pomočniki in nič več kot pomočniki (če nas bodo potrebovali) tistih, katerim bo slovenski narod v svobodnih volitvah zaupal vodstvo.

Zato je napačno stališče tistih, ki predpisujejo že točne obrazce za bodoče življenje slovenskega naroda, ki sestavljajo ustave, pogodbe, zakone, urejajo njegovo politično, gospodarsko, socialno, vojaško in dr. življenje, ki predpisujejo kategorično, s kom in kako se lahko poveže slovenska država itd.

Prav je, da o vsem tem razmišljamo in da proučujemo vse možnosti bodočih rešitev. Toda ne postavljajmo se za vodnike in nezmotljive zakonodajalce bodoče slovenske države. Za to nimamo nobene pravice.

Prav zato je skrajno nespametno, da se med nami — političnimi emigranti — vršijo strastne debate, ki večkrat presegajo okvir dostojnih razpravljanj, o tem, kako naj bo urejena bodoča Slovenija ali celo, kako naj se uredi ves prostor na slovanskem jugu.

Nekateri zagovarjajo to svoje vsiljivo, že kar diktatorsko postopanje, s trditvijo, da rojaki doma zaradi dolgoletnega življenja v komunističnem tiranstvu niso sposobni izbrati pravilne oblike za življenje slovenskega naroda, da niso dovolj razgledani, da jim je komunistična vzgoja zameglila jasen pogled in da nimajo tistihkušenj, kot jih imamo mi, ki živimo v svobodnih in demokratičnih razmerah.

Tisti, ki tako govorijo, se zelo motijo. Kdor ima kaj stika z rojaki doma in s številnimi slovenskimi sezonskimi delavci, dijaki in izobraženci po svetu, bo videl, da so naši rojaki doma politično zreli, zelo razgledani, dobri opazovalci in poznavalci domačih in tujih razmer in imajo zdrave načrte za bodočnost.

Večkrat se je zgodilo, da so nekatere politične ali drugačne skupine poslale domov razne načrte, okrožnice, letake, brošure in knjige s to ali ono vsebino, s pozivi na upore, na sabotažo. Vse to je vedno ostalo brez odmeva. In ne samo, da je ostalo brez odmeva, take akcije doživljajo doma med pametnimi ljudmi (in ti so v veliki večini) ostro obsodbo.

Bodimo torej samo zvesti spremljevalci vseh domačih dogajanj, bodimo skrbni proučevalci domačih in tujih razmer, bodimo svetovalci in pomočniki, ne lastimo pa si pravice do končnih odločitev v najvažnejših narodnih vprašanjih.

Slovensko zavetišče

Soborci iz DSPB Tabor so sprožili akcijo za slovensko zavetišče v Argentini. Posebni pripravljalni odbor, katerega vodi g. Jože Žerovnik je prevzel skrb, da zbere potrebna sredstva za to zavetišče. Iz časopisnih poročil nam je znano, da je bilo v San Justo (v okolici Buenos Airesa) že kupljeno zemljišče s hišo v ta namen.

Čeprav naše društvo ni bilo povabljeno k sodelovanju in tudi nismo dobili nobenega obvestila o vsem tem, pozdravljamo to akcijo in ji želimo polnega uspeha. Vse člane DSPB pa vabimo, da po svojih močeh podprejo to akcijo.

Starešinstvo DSPB

12. REDNI OBČNI ZBOR ZVEZE DRUŠTEV SLOVENSКИH PROTIKOMUNISTIČNIH BORCEV

je bil sklican za v soboto, 31. avgusta 1968. v Clevelandu z naslednjim dnevnim redom:

1. Branje zapisnika 11. občnega zbira Zveze DSPB;
2. Poročilo glavnega odbora Zveze DSPB;
3. Razrešnica in volitve odbora Zveze DSPB; in
4. Predlogi in slučajnosti.

Poročilo o občnem zboru bomo objavili v naslednji številki Vestnika.

PRED KRIŽEM IN SLOVENSKO ZASTAVO

Skupno spominsko zborovanje vseh slovenskih protikomunističnih borcev v Torontu.

Križ je simbol veličastnega trpljenja, trpljenja, ki odrešuje. Na križu se je odigrala tista velika stiska božjega sina, ki je v telesnih bolečinah in v duhovni osamelosti zaklical: „Moj Bog, moj Bog, zakaj si me zapustil?“

Ob razsvetljenem križu je visela slovenska zastava na odru župnijske dvorane pri Mariji Pomagaj. Pred tem simbolom so se na prvi petek v juniju letos zbrali ostanki slovenskih borcev proti komunizmu.

Spomin na tragedijo, ki jo je slovenski narod doživljal med drugo svetovno vojno in po njej, spomin na žrtve, ki so bile mučene in pobite za pravo svobodo slovenskega naroda, se je letos začel pri sv. maši, ki jo je daroval bivši domobranski kurat g. J. Mejač CM. Molitev za drage rajne je najlepši spomin, prošnja k mučencem je znak zvestobe njihovim idealom.

Spominsko svečanost v dvorani je začel z uvodnim in pozdravnim govorom g. Otmar Mauser, tiskovni referent Društva SPB. (Predsednik DSPB g. Ciril Preželj je pred kratkim prestal ponovno operacijo zaradi rane, ki jo je dobil v borbi s komunisti.)

Po uvodnem govoru je recitator pred križem izrekel „Prošnjo s Turjaka“: „...prijatelj, daj, v spomin nas jemlji, da z vami v lepšem bi živeli spet.“

Po tej prošnji je imel govor Stane Pleško, predsednik borčevske skupine „Tabor“. V svojem govoru je potožil, da med preostalimi ne najde več idealizma, kot so ga poznali padli borci. Toplo se je spominjal njihovih zadnjih ur in besed, s katerimi so žive spodbujali k slogi in edinosti.

Govoru je sledila zborna deklamacija, ki jo je za to priliko napisal pisatelj Karel Mauser in ima naslov: „Slovenska hvalnica“. V njej nastopajo: dva moška, ženska, otrok in zbor in izrečejo Bogu hvalo za žive in mrtve, za zemljo očetov, za kruh in vodo, za trpljenje in smrt...

SPOMINSKA PROSLAVA V CLEVELANDU

Zahvala DSPB v Clevelandu

Spominska slovesnost v Clevelandu za padle borce v drugi svetovni vojni, posebno za tiste, ki so padli v odporu proti komunističnemu nasilju, je bila tudi letos lepa in mogočna. V nedeljo, 2. junija, smo se zbrali clevelandski in okoliški Slovenci pri Marijinem svetišču na Chardon Road — kot vsako leto — k skupni sv. maši in molitvi za pobite in postreljene brate in sestre. Že zgodaj, več kot uro pred začetkom sv. maše, so začele prihajati skupine slovenskih vernikov. Do napovedane ure je bil prostor pred Marijinim oltarjem napolnjen. V slovensko slovesno razpoloženje nas je postavila naša procesija zastav, narodnih noš, duhovščine, pevcev in vseh drugih, ki so neposredno pomagali pri oltariu. Živopisana slika narodnih noš deklic in dečkov, mladeničev in mož, deklet in žena je bila letos učinkovito izpopolnjena z izredno številno skupino belokranjskih.

Bodi predvsem zahvaljen častiti gospod župnik Jože Cvelbar, ki je tudi letos prihitel maševat, pridigat in vodit molitve. Kot se za binkoštno nedeljo spodobi, je letos posebno s odločnostjo in gorečnostjo rotil verne rojake, naj molijo za svoje brate in tako živé, da bo delo in ravnanje neprestana molitev in žrtev za ideale krščanskega življenja in za milost vere. „Proti nasilnemu vsiljevanju brezverskega sistema so se borili vaši sinovi in bratje, bodimo z njimi močni v veri; za svobodo pod Bogom so umirali, bodimo vsi božji tudi mi, ki o sebi pravimo, da smo njih najbližji. Do zadnjega diha so hvalnice peli, naj bo naše življenje zahvalna pesem za milost mučeništva in prošnja molitev za lepo in srečno sovensko bodočnost.“

Pri sv. maši sta asistirala častiti gospod dr. Pavel Krajnik in novomašnik, častiti gospod Tone Sršen; k slovesnim molitvam za pokojne po maši pa je prihitel tudi častiti gospod Jože Godina.

Moški zbor je pod vodstvom Ivana Riglerja mogočno prepeval Marijine in obhajilne pesmi med mašo ter žalostinke med žalno slovesnostjo.

Pred, med in po sv. maši je pa vsa množica dajala slavo Bogu z veličastnim ljudskim petjem. Posebej najiskrenejša zahvala Rudiju Knezu, ki je svete obrede in petje spremljal na harmoniju.

Po nedeljskem slovenskem običaju so ob dveh popoldne bile še pete litanije Matere božje.

Hvala vsem, ki ste pripomogli k tako lepemu uspehu. Hvala čč. gg. duhovnikom, pevcem, zastavonošem, narodnim nošam, organistu Knezu, pevovodji Riglerju, rediteljem in pobiralcem, fantom, ki so nosili vence, in vsem, ki ste z navzočnostjo in sodelovanjem napravili ta dan tako lep spominski praznik žrtvam za življenje v svobodi.

Odbor Društva slovenskih protikomunističnih borcev
Cleveland

Monsig. dr. Maksimiljan Jezernik je napisal knjigo o škofu Frideriku Baragi v angleškem jeziku. Izšla je v založbi Studia Slovenica, ki izdaja z velikimi žrtvami posameznih mecenov v angleškem jeziku knjige o slovenskih vprašanjih. Jezernikov "Friderick Baraga" je že sedma knjiga v tej založbi.

S to knjigo je naš veliki misijonar in svetniški kandidat lepo in primerno predstavljen svetovni javnosti. Gradivo je podano z zgodovinskega in dokumentarnega vidika in je zaradi svoje znanstvene analize gotovo edinstvena knjiga o Baragi. Iz knjige dobimo tisto sliko o Baragi, kakršno je imel o njem Rim, t. j. Kongregacija za širjenje vere — Propaganda fide. V tem pogledu je zlasti zanimiv tretji del knjige.

Knjiga obsega 156 strani, ima uvod in tri dele ter je opremljena z Baragovo podobo in zemljevidom Baragovega misijonskega področja. Dobi se na naslovu: Studia Slovenica, P. O. Box 4531, Washington, D. C. 20017, U.S.A. ali pa tudi na naslovu Studia Slovenica P. O. Box 232, New York, N. Y. 10032, U.S.A. V Argentini posreduje naročila tudi Slovenska kulturna akcija. Cena: 4 dolarje za broširan in 5,50 dol. za vezan izvod.

Delo založbe Studia Slovenica zasluži ne samo našo veliko pohvalo in hvaležnost, ker seznanja svet z našimi problemi, ampak zasluži tudi vso našo moralno in materialno pomoč. To je tiho pa resnično koristno delo za slovenski narod. Vodja založbe je g. Erik Kovačič, kateremu veljajo naše posebne čestitke.

P. B.

MATICA ŽIVIH MRLIČEV

Urednik avstralskih Misli je zapisal, da bi morala revija poleg Matice mrtvih, ki je stalno poglavje v reviji in v katerem so omenjeni vsi umrli Slovenci v Avstraliji, uvesti še novo poglavje in sicer Matico živih mrličev t. j. vseh tistih, za katere vprašujejo matere in svojci iz domovine, ker se več ne oglašajo. Urednik pravi, da ve za nekatere, kje živijo, pa mu je težko sporočiti materi domov, da jo je sin tako grdo zatajil. Sin je gospod z lastnim domom in avtom in dobro službo — pozabljena mati pa živi od dinarčkov, ki si jih v Ljubljani revica težko prisluži s prodajanjem časopisov...

Pa še mnogo drugih bi spadalo v Matico živih mrličev. Npr. vsi tisti, ki pravijo, da se poživljajo na vse, kar je slovensko: ki "načelno" ne hodijo v slovensko družbo, nimajo naročenega nobenega slovenskega časopisa, doma ne govorijo več slovensko in katerih otroci ne samo, da ne znajo slovensko, ampak naravnost sovražijo vse, kar je slovensko. Da, to so pravi živi mrličji.

Darovi v „Tiskovni sklad“:

Minnesota:

Bajda Pavel 3.50

Pučko Andrej 1.—

Krulc Franc 5.—

Škrbec Janez 5.—

Skupaj Dol. 14.50

Hvala! — Posnemajte!

VSEBINA: Eslovenia entre dos fuegos — Ob 25. obletnici Turjaka in Grčaris (Karel Mauser) — Kaj nas družijo? — Ob 25-letnici ustanovitve domobranstva — Molitev vojaškega poveljnika — Privilegirana demokracija med komunisti (Jože Melaher) — Soudeležba - nov družbeni red (Viktor Češnovar) — Sklep debate o dialogu (A. Geržinič) — Naše sožalje — Ne prodajajmo svojega duha za judežve groše (Karel Mauser) — Pravi sovjetski nameni (Zoran) — Številke o Zvezi komunistov Jugoslavije — Karel Mauser — petdesetletnik — Socialistično tržno gospodarstvo — protislovje — Skupinska razdiralnost (I. A.) — 16. slovenski socialni dan v Buenos Airesu — Praktični nasvet majhnim narodom in državam — Novice iz Slovenije — Cerkve jih je strah (K. G.) — Jugoslaviji ne zaupajo — Slovenija naj počaka (S. S.) — Odločali pa bodo doma (Rudolf Smersu) — Slovensko zavetišče — Društvene novice — Matica živih mrličev.

**DRUŠTVO SLOVENSКИH PROTİKOMUNISTIČNIH BORCEV
IN KONZORCIJ VESTNIKA**

sporočata vsem borcem, rojakom in rojakinjam
in še posebej slovenski mladini, da bo

v nedeljo, 1. septembra, dopoldne v Slovenski hiši ob pol 10

**sv. maša za ustanovitelja Slovenskega
domobranstva pok. generala L. Rupnika**

po maši pa pred spomenikom

spominska beseda

**OB 25-LETNICI SLOVENSKEGA DOMOBRANSTVA in
V POČASTITEV ŽRTEV TURJAKA IN GRČARIC**

Correo
Argentino
Suc. 7

TARIFA REDUCIDA
Concesión No. 6830

Propiedad Intelectual
No. 970.247 - 27/6/1968
Ramón Falcón 4158, Bs. As.